

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Галина Лабінська

Завдання

**до виконання практичних робіт з курсу
“Економічна і соціальна географія України”**

для студентів географічного факультету

Львів –2012

Економічна і соціальна географія України є важливою частиною суспільної географії України поряд із демогеографією, політичною географією. Курс “Економічна і соціальна географія України” читають студентам 4-го курсу денної і заочної форми навчання. Для вивчення цієї дисципліни для стаціонарної форми навчання за програмою відведено 144 години, з них 48 год. – лекційні, 16 год. – практичні роботи, 80 год. відводиться для самостійної роботи студента.

Тематика практичних робіт безпосередньо пов’язана з програмою лекційного курсу. Виконання практичних робіт дає змогу студентам поглибити, розширити, закріпити знання, здобуті на лекціях. Під час виконання практичних робіт студенти вчаться підбирати потрібні джерела інформації (літературні, статистичні, картографічні, інтернет-ресурси), опрацьовувати матеріал; робити узагальнення і письмові висновки. Практичні роботи розвивають у студентів картографічну культуру, писемне наукове мовлення, графічні навички (побудова діаграм, графіків).

Для успішного виконання практичної роботи і її захисту студентам необхідно ознайомитись із змістом відповідної лекції та сучасними літературними джерелами. Окремі завдання практичних робіт передбачають вільний вибір завдань із запропонованого списку та подальшу аргументацією відповідного вибору під час захисту практичної роботи.

Практична робота 1

Тема. ГЕОПОЛІТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА УКРАЇНИ

Мета. Вивчити тенденції змін основних показників геополітичної характеристики України, візуалізувати їх графічно; обґрунтувати вибір трьох показників, що репрезентують соціально-економічну ситуацію в Україні.

Завдання 1. Дати геополітичну характеристику України (додаток 1).

Завдання 2. Виділити на контурній карті межі та центри адміністративно-територіальних одиниць вищого рівня. Знати загальну кількість сільських та міських населених пунктів по Україні (додаток 1, рис. 1.1).

Завдання 3. Значковим способом на картосхемі показати кількість адміністративних районів в областях та автономії (додаток 1, табл. 1.1).

Завдання 4. Знати особливості формування державної території України.

Завдання 5. На підставі даних таблиці 1.2. (через побудову відповідного графіку) проаналізувати релігійну ситуацію в Україні (додаток 1, табл. 1.2). Структурною діаграмою відобразити спектр легалізованих об'єднань громадян станом на 2010 р., порівняти із показниками за 1999 р. (додаток 1, табл. 1.3). За основу використати рисунок 1.2.

Завдання 6. Добірку із трьох показників (на вибір), які найкраще, на вашу думку, характеризують соціально-економічну ситуацію в країні, відобразити графічно в динаміці (1999 - 2010 рр.) (додаток 1, табл. 1.4). У висновку обґрунтувати вибір показників та їх індикативність стосовно сучасної соціально-економічної ситуації в Україні.

1. Данилишин Б.М., Чернюк Л.Г., Фацевський М.І. Соціально-економічні проблеми розвитку регіонів: методологія і практика / За ред. д.е.н., проф., чл.-кор. НАН України Б.М.Данилишина. – Черкаси: ЧДТУ, 2006. – 315 с.

2. Дністрянський М.С. Україна в політико-географічному вимірі. — Л.: Видав. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2000. – 310 с.

3. Колодій А.Ф. На шляху до громадянського суспільства. Теоретичні засади й соціокультурні передумови демократичної трансформації в Україні. Монографія. – Львів: Червона Калина, 2002. – 276 с.

4. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка: Підручник / С.І.Дорогунцов, Т.А.Заяць, Ю.І.Пітюренко та ін.; За заг. ред. д-ра екон. наук, проф., чл.-кор. НАН України С.І. Дорогунцова. – Вид. 3-тє, без змін. – К.: КНЕУ, 2008. – 992 с.

5. Соціально-економічна географія України: Навч. посібник / За ред. проф. Шаблія О.І. Вид друге, перероб. і доп. — Л.: Світ, 2000. — 680 с.

6. Шевчук Л.Т. Розміщення продуктивних сил. Навч. посібник. – Л.: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2001. – 150 с.

7. www.ukrstat.gov.ua

Практична робота 2

Тема. РОЗСЕЛЕННЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ, ЙОГО ЗАЙНЯТІСТЬ

Мета. В контексті основних демографічних тенденцій вивчити зміни кількості населення в розрізі регіонів України; з'ясувати особливості зайнятості населення за статтю, місцем проживання, видами економічної діяльності.

Завдання 1. Побудувати графік динаміки наявного населення України впродовж 1913 - 2010 рр. Пояснити існуючі демографічні тенденції (**додаток 2**, табл. 2.1).

Завдання 2. Відобразити картографічно регіональні відмінності кількості населення України (**додаток 2**, табл. 2.2). Позначити на картосхемі міста обласного та республіканського підпорядкування (не менше 5-ти) в розрізі адміністративних одиниць і вміти їх назвати (**додаток 2**, табл. 2.3).

Завдання 3. Відслідкувати зміни у структурі населення України за відношенням до праці: зміна частки осіб допрацевдатного, працевдатного та післяпрацевдатного населення за 11 років (1999 - 2010 рр.) (**додаток 2**, табл. 2.4).

Завдання 4. Проаналізувати рівень зайнятості населення України в розрізі за статтю та місцем проживання (**додаток 2**, табл. 2.5).

Завдання 5. Відобразити структурною діаграмою зайнятість населення за видами економічної діяльності (**додаток 2**, табл. 2.6).

Завдання 6. Подайте короткий звіт за темою практичної роботи.

1. *Гудзеляк І.* Географія населення: Навч. посібник. – Л.: Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 232 с.
2. Демографічна криза в Україні. Проблеми дослідження, витоки, складові, напрями протидії // НАН України. Інститут економіки / За ред. В.Стешенко. – К., 2001. – 560 с.
3. *Дем'яненко В.В.* Людський капітал в Україні в контексті постіндустріального розвитку // Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку / За ред. акад. НАН України В.М.Гейця. – К.: Ін-т екон. прогнозів; Фенікс, 2003. – С. 250-264.
4. *Заставецька О.В., Заставецький Б.І., Ткач Д.В.* Географія населення України. Навчальний посібник. – Т., 2001. – 147 с.
5. *Ковтун В.В., Степанко А.В.* Города Украины: Экономико-географический справочник. – К.: Вища школа, 1990. – 279 с.
6. *Прибиткова І.М.* Основи демографії: Посібник для студентів гуманітарних і суспільних факультетів вищих навчальних закладів. – К.: АртЕк, 1995. – 225 с.
7. *Садова У., Семів Л.* Регіональні ринки праці: аналіз та прогноз.– Львів, 2000. – 264 с.
8. *Стешенко В., Рудницький О., Хомра О., Стефановський А.* Демографічні перспективи України до 2026 р. – К.: Ін-т економіки НАН України, 1999. – 56 с.
9. *Федькович Г., Поцюрко Р.* Подолання гендерної та вікової дискримінації на ринку праці: міжнародний досвід та Законодавство України. — Л.: Вид-во Національного ун-ту “Львівська політехніка”, 2006. – 48 с.
10. www.ukrstat.gov.ua

Практична робота 3

Тема. ПРОМИСЛОВІСТЬ УКРАЇНИ

Мета. На підґрунті опрацювання статистичної інформації навчитися відстежувати трансформаційні зміни у промисловості України, вміти їх аналізувати.

Завдання 1. Проаналізуйте в динаміці (1999 – 2010 рр.) основні показники розвитку промисловості: обсяг реалізованої продукції промисловості (у фактичних цінах, *млн грн*); рентабельність операційної діяльності промислових підприємств (%); частка збиткових підприємств (%); середньомісячна кількість найманих працівників у промисловості (*тис. осіб*); середньомісячна номінальна заробітна плата найманих працівників у промисловості (*грн*). Побудуйте відповідні графіки (**додаток 3**, табл. 3.1). Прокоментуйте тенденції, які простежуються.

Завдання 2. Відобразіть діаграмою галузеву структуру промисловості України (за часткою підприємств) станом 2010 рік (для взірця — рис. 3.1). Поясніть трансформаційні зміни у промисловості України за даний період.

Завдання 3. Складіть картосхему “Індекси обсягу продукції промисловості за регіонами” (**додаток 3**, табл. 3.3). З’ясуйте обумовленість регіональних відмінностей в розподілі даного показника. Проаналізуйте дані таблиці 3.2.

Завдання 4. Проаналізуйте письмово споживання енергетичних ресурсів за окремими видами економічної діяльності та структуру споживання енергетичних матеріалів та продуктів перероблення нафти в динаміці (2000 – 2010 рр.) (**додаток 3**, табл. 3.4 – 3.5).

Завдання 5. Подайте короткий звіт за темою практичної роботи.

1. Данилишин Б.М., Чернюк Л.Г., Фащевський М.І. Соціально-економічні проблеми розвитку регіонів: методологія і практика / За ред. д.е.н., проф., чл.-кор. НАН України Б.М.Данилишина. – Черкаси: ЧДТУ, 2006. – 315 с.

2. Іщук С.І. Географія промислових комплексів. – К.: ІСДО, 1993. – 136 с.

3. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка: Підручник / С.І.Дорогунцов, Т.А.Заяць, Ю.І.Пітюренко та ін.; За заг. ред. д-ра екон. наук, проф., чл.-кор. НАН України С.І. Дорогунцова. – Вид. 3-тє, без змін. – К.: КНЕУ, 2008. – 992 с.

4. Соціально-економічна географія України: Навч. посібник / За ред. проф. Шаблія О.І. — Л.: Світ, 1994. — 608 с.

5. Філіпенко А.С., Букін В.С., Гальчинський А.С. та ін. Україна і світове господарство: взаємодія на межі тисячоліть. — К.: Либідь, 2002. – 470 с.

6. Шевчук Л.Т. Розміщення продуктивних сил. Навч. посібник. – Л.: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2001. – 150 с.

7. www.ukrstat.gov.ua

Практична робота 4

Тема. МЕТАЛУРГІЙНА ПРОМИСЛОВІСТЬ УКРАЇНИ

Мета. Знати наявність та географію елементів сировинної бази металургійної промисловості України, характер розміщення найбільших переробних центрів чорної та кольорової металургії.

Завдання 1. Нанести на контурну карту залізорудні та марганцеворудні басейни і райони, а також найбільші родовища: бокситів, нефелінів, нікелю, титано-магнієвих, хромітових та ртутних руд. Знати їх розміщення.

Завдання 2. Позначити на контурній карті гірничодобувні комбінати, металургійні комбінати повного циклу, центри коксохімії та виробництва труб, феросплавів та вогнетривів.

Завдання 3. Нанести на контурну карту центри з виплавлення олова, свинцю, міді, нікелю, благородних металів, а також центри титано-магнієвої та алюмінієвої промисловості. Знати їх географію.

1. Данилишин Б.М., Чернюк Л.Г., Фащевський М.І. Соціально-економічні проблеми розвитку регіонів: методологія і практика / За ред. д.е.н., проф., чл.-кор. НАН України Б.М.Данилишина. – Черкаси: ЧДТУ, 2006. – 315 с.

2. Іщук С.І. Географія промислових комплексів. – К.: ІСДО, 1993. – 136 с.

3. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка: Підручник / С.І.Дорогунцов, Т.А.Заяць, Ю.І.Пітюренко та ін.; За заг. ред. д-ра екон. наук, проф., чл.-кор. НАН України С.І. Дорогунцова. – Вид. 3-тє, без змін. – К.: КНЕУ, 2008. – 992 с.

4. Соціально-економічна географія України: Навч. посібник / За ред. проф. Шаблія О.І. — Л.: Світ, 1994. — 608 с.

5. Шевчук Л.Т. Розміщення продуктивних сил. Навч. посібник. – Л.: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2001. – 150 с.

6. Атлас “Україна Промисловість та інвестиційна діяльність”. — К.: Картографія, 2003. – 80 с.

Практична робота 5

Тема. СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ

Мета. Вивчити зміст головних понять і категорій, які застосовують в географії економічної діяльності населення; з'ясувати особливості сільського господарського виробництва України впродовж 10-річного періоду.

Завдання 1. Проаналізуйте структуру діючих сільськогосподарських підприємств (*господарські товариства, приватні підприємства, виробничі кооперативи, фермерські господарства, державні підприємства, підприємства інших форм господарювання*) та їх переважання в тих чи інших регіонах України. Проаналізуйте домінування тих чи інших сільськогосподарських підприємств у різних регіонах країни (**додаток 4**, табл. 4.1).

Завдання 2. Діаграмою відобразіть структуру посівних площ основних сільськогосподарських культур у 1999 та у 2010 роках (для взірця — рис. 4.1).

Завдання 3. Складіть картосхему розподілу продукції сільського господарства за регіонами станом на 2010 р. З'ясуйте обумовленість регіональних відмінностей в розподілі даного показника (**додаток 4**, табл. 4.2).

Завдання 4. Відобразіть діаграмою рівень рентабельності основних видів продукції сільського господарства у сільськогосподарських підприємствах станом на 1999 та 2010 рр. (**додаток 4**, табл. 4.3).

Завдання 5. Подати короткий звіт за темою практичної роботи.

1. Данилишин Б.М., Чернюк Л.Г., Фащевський М.І. Соціально-економічні проблеми розвитку регіонів: методологія і практика / За ред. д.е.н., проф., чл.-кор. НАН України Б.М.Данилишина. – Черкаси: ЧДТУ, 2006. – 315 с.

2. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка: Підручник / С.І.Дорогунцов, Т.А.Заяць, Ю.І.Пітюренко та ін.; За заг. ред. д-ра екон. наук, проф., чл.-кор. НАН України С.І. Дорогунцова. – Вид. 3-тє, без змін. – К.: КНЕУ, 2008. – 992 с.

3. Соціально-економічна географія України: Навч. посібник / За ред. проф. Шаблія О.І. Вид друге, перероб. і доп. — Л.: Світ, 2000. — 680 с.

4. Філіпенко А.С., Букін В.С., Гальчинський А.С. та ін. Україна і світове господарство: взаємодія на межі тисячоліть. — К.: Либідь, 2002. – 470 с.

5. Шевчук Л.Т. Розміщення продуктивних сил. Навч. посібник. – Л.: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2001. – 150 с.

6. www.ukrstat.gov.ua

Практична робота 6

Тема. РАЙОНУВАННЯ УКРАЇНИ

Мета. Виявити особливості географічного районування України за економічними, соціально-економічними та суспільно-географічними показниками. Здійснити порівняння економічних районів України за рядом показників.

Завдання 1. Ознайомтесь із варіантами економічного, соціально-економічного та суспільно-географічного районування території України, запропонованих різними авторами (додаток 5, табл. 5.1.). Виділіть їхні спільні та відмінні риси.

Завдання 2. Відобразіть картографічно варіант економічного районування України, прийнятий Міністерством освіти за основу.

Завдання 3. Заповніть таблицю (додаток 5, табл. 5.2) за спектром показників в розрізі дев'яти економічних районів України.

Завдання 4. Проаналізуйте письмово розміщення і спеціалізацію промислових вузлів в економічних районах.

1. *Дністрянський М.С.* Кордони України. Територіально-адміністративний устрій. – Л.: Світ, 1992. – 142 с.
2. Економічна і соціальна географія України: Підручник для 9 кл. серед. загальноосвіт. шк. — 2-ге вид., із змінами. — К.: Форум, 2001. – 239 с.
3. *Заставний Ф.Д.* Географія України. – Л.: Світ, 1994. – 472 с.
4. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка: Підручник / С.І.Дорогунцов, Т.А.Заяць, Ю.І.Пітюренко та ін.; За заг. ред. д-ра екон. наук, проф., чл.-кор. НАН України С.І. Дорогунцова. – Вид. 3-тє, без змін. – К.: КНЕУ, 2008. – 992 с.
5. Соціально-економічна географія України: Навч. посібник / За ред. проф. Шаблія О.І. Вид друге, перероб. і доп. — Л.: Світ, 2000. — 680 с.
6. *Топчієв О.Г.* Основи суспільної географії: Навч. посіб. – Одеса: Астропринт, 2001. – 560 с.

Основні геополітичні та економічні характеристики

1.1. Геополітична характеристика

Україна — держава у східній Європі, з півдня омивається Чорним та Азовським морями.

Кількість населення	45,8 млн осіб (на 1.01.2011 р.)
Територія	603,5 тис. км ² (за даними Державного комітету України із земельних ресурсів)
Протяжність	
із заходу на схід	1316 км
з півночі на південь	893 км
кордонів	6500 км
Крайні точки	
на півночі	с. Петрівка (Чернігівська обл.)
на півдні	мис Сарич (Автономна Республіка Крим)
на заході	м. Чоп (Закарпатська обл.)
на сході	с. Червона Зірка (Луганська обл.)

Суміжні держави

Польща, Словаччина, Угорщина, Румунія, Молдова, Російська Федерація, Білорусь

Клімат

У межах Східноєвропейської рівнини (95% площі), а також середньовисотних Українських Карпат та Кримських гір (5% площі) є, в основному, помірно континентальним, на південному березі Криму має риси субтропічного.

Найбільші річки

(за даними Статистичного щорічника України за 2007 р. – К., 2008. – С.21; км)

Дніпро	1121	Інгулець	549
Дністер	925	Псел	520
Південний Буг	806	Случ	451
Сіверський Донець	700	Стир	424
Горинь	577	Західний Буг	401
Десна	575	Оріль	384

Найбільші озера і лимани

(за даними Статистичного щорічника України за 2007 р. – К., 2008. – С.21; км²)

<i>Озера</i>		<i>Лимани</i>	
Ялпуг	149	Дніпровсько-Бузький	800
Кугурлуй	82	Утлюцький	700
Кагул	82-93	Дністровський	360
Сасик-Сиваш	71	Сасик, Кундук	205
		Молочний	168
		Тилігульський	150-170

Найбільші гірські вершини

(м)

<i>Українські Карпати</i>		<i>Кримські гори</i>	
Говерла	2061	Роман-Кош	1545
Бребенескул	2032	Демір-Капу	1540
Петрос	2020	Зейтін-Кош	1534
Гутин Томнатик	2016	Кемаль-Егерек	1529
Ребра	2010	Еклізі-Бурун	1527
Піп Іван	1936	Ангара-Бурун	1454

Державний устрій

28 червня 1996 р. була прийнята Конституція, згідно з якою Україна є республікою. До її складу входять Автономна Республіка Крим і 24 адміністративні області, міста Київ та Севастополь. Ці міста мають спеціальний статус, який визначається законами України.

Главою держави є Президент, який виступає від її імені. Він обирається громадянами України на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування строком на 5 років і не більше ніж на два строки підряд.

Єдиним органом законодавчої влади є парламент — Верховна Рада України.

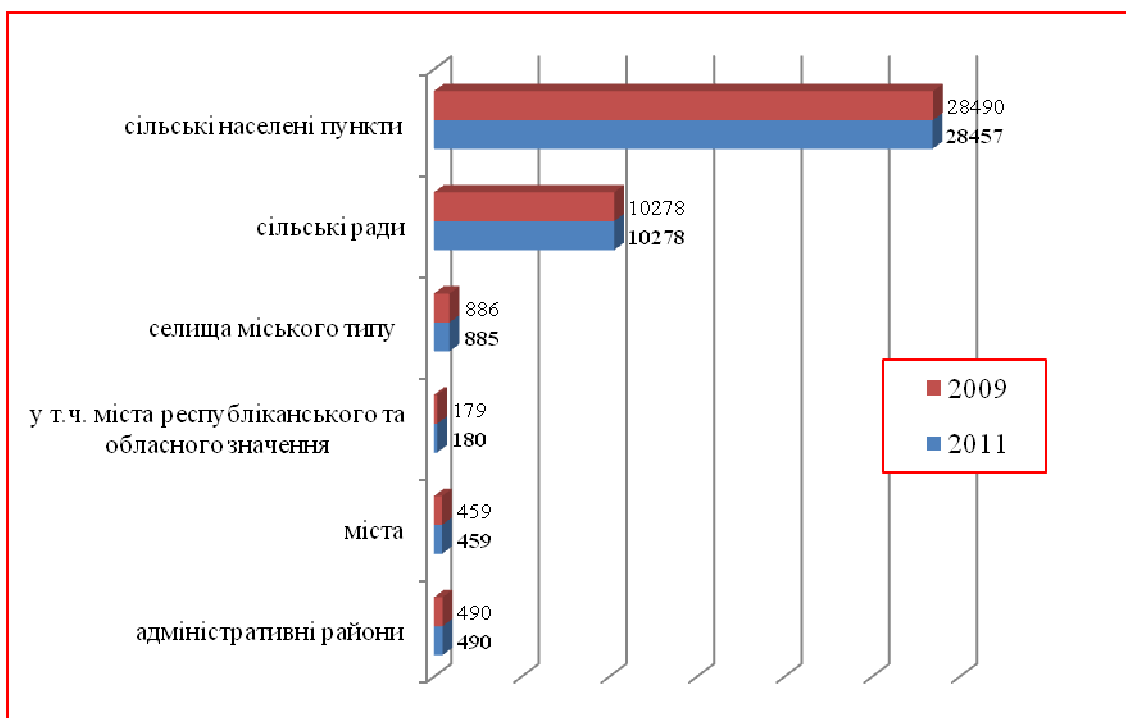
Вищий орган у системі органів виконавчої влади — Кабінет Міністрів України.

Носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в державі є народ.

Головне державне свято — День незалежності України 24 серпня.

Рисунок 1.1.

**Кількість районів, міст, селищ міського типу, сільських населених пунктів по Україні
(станом на 1 січня 2011 р.)**

Таблиця 1.1.

**Кількість адміністративно-територіальних одиниць за регіонами
(на 1 січня 2011 р.)**

Адміністративні одиниці	Кількість районів	Адміністративні одиниці	Кількість районів
Автономна Республіка Крим	14	Миколаївська	19
області		Одеська	26
Вінницька	27	Полтавська	25
Волинська	16	Рівненська	16
Дніпропетровська	22	Сумська	18
Донецька	18	Тернопільська	17
Житомирська	23	Харківська	27
Закарпатська	13	Херсонська	18
Запорізька	20	Хмельницька	20
Івано-Франківська	14	Черкаська	20
Київська	25	Чернівецька	11
Кіровоградська	21	Чернігівська	22
Луганська	18	міста	
Львівська	20	Київ	10 ²
		Севастополь ¹	4 ²

¹ Включаючи м.Інкерман, смт Кача і сільські ради, підпорядковані міській раді.

² Райони у місті.

Таблиця 1.2.

Кількість релігійних організацій

(на початок року)

	1996	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Усього	17045	22518	24311	25942	27446	28740	29699	30507	31227	32018	32639	33351	33977
центри, управлін-ня (епархії, дієцезії)	161	221	241	248	269	285	294	299	317	328	340	350	362
громади	16583	21693	23400	24919	26343	27569	28481	29262	29913	30670	31257	31940	32521
монастирі	147	250	277	317	344	365	378	386	406	421	432	439	459
місії	79	184	214	242	261	283	298	309	326	333	340	341	357
братства	17	49	53	69	73	75	75	76	80	74	74	76	78
духовні навчальні заклади	58	121	126	147	156	163	173	175	185	192	196	199	200
Кількість священнослужителів	15315	21281	22626	24509	25991	26641	27902	28431	29423	29441	29892	30516	30199
Кількість недільних шкіл	4597	7165	7684	9057	9974	11501	12039	12522	12775	12689	12633	12758	12762

Із кількості зареєстрованих релігійних організацій **на початок 2009 р.** налічувалось: православних – 17383, католицьких – 4792, протестантських – 9069, громад іудейського віросповідання – 295, громад мусульман – 535, організацій східних культів – 93, інших організацій – 472. Крім того, діяли 1826 незареєстрованих релігійних організацій.

Із кількості зареєстрованих релігійних організацій **на початок 2010 р.** налічувалось: православних – 17834, католицьких – 4837, протестантських – 9233, громад іудейського віросповідання – 297, громад мусульман – 571, організацій східних культів – 96, інших організацій – 472. Крім того, діяли 1833 незареєстрованих релігійних організацій.

Із кількості зареєстрованих релігійних організацій **на початок 2011 р.** налічувалось: православних – 18219, католицьких – 4906, протестантських – 9360, громад іудейського віросповідання – 303, громад мусульман – 598, організацій східних культів – 97, інших організацій – 494. Крім того, діяли 1884 незареєстровані релігійні організації.

Таблиця 1.3.

Кількість легалізованих об'єднань громадян

(на початок року)

	1999 р.			2011		
	легалізовані об'єднання громадян	мають статус		легалізовані об'єднання громадян	мають статус	
		міжнародний	всукраїнський		міжнародний	всукраїнський
Усього	1208	164	1044	3529	725	2804
Політичні партії	90	---	90	185	---	185
Громадські організації	1118	164	954	3344	725	2619
громадські рухи	3	1	2	18	4	14
об'єднання національних та дружніх зв'язків	81	19	62	177	79	98
молодіжні об'єднання	39	1	38	217	19	198
у т.ч. студентські	11	---	11	16	---	16
дитячі організації	8	3	5	20	3	17
жіночі організації	28	4	24	50	6	44
об'єднання ветеранів та інвалідів	33	5	28	93	15	78
об'єднання професійної спрямованості	199	13	186	645	85	560
об'єднання (товариства) охорони природи (екологічні)	29	7	22	77	24	53
об'єднання (товариства) охорони пам'яток історії та культури	2	---	2	77	24	53
оздоровчі та фізкультурно-спортивні об'єднання	154	10	144	409	46	363
об'єднання по захисту населення від наслідків аварії на ЧАЕС	24	16	8	37	23	14
науково-технічні товариства, творчі об'єднання	111	17	94	158	41	117
освітні, культурно-виховні об'єднання	108	15	93	227	58	169
інші громадські організації	299	53	246	1208	320	888
Крім того, спілки об'єднань громадян	47	2	45	137	13	124
благодійні організації (об'єднання, фонди тощо)	---	---	---	1089	685	404
профспілкові організації	---	---	---	165	---	165

Рисунок 1.2.

**Структура громадських об'єднань громадян України
(станом на 1 січня 2008 р.)**

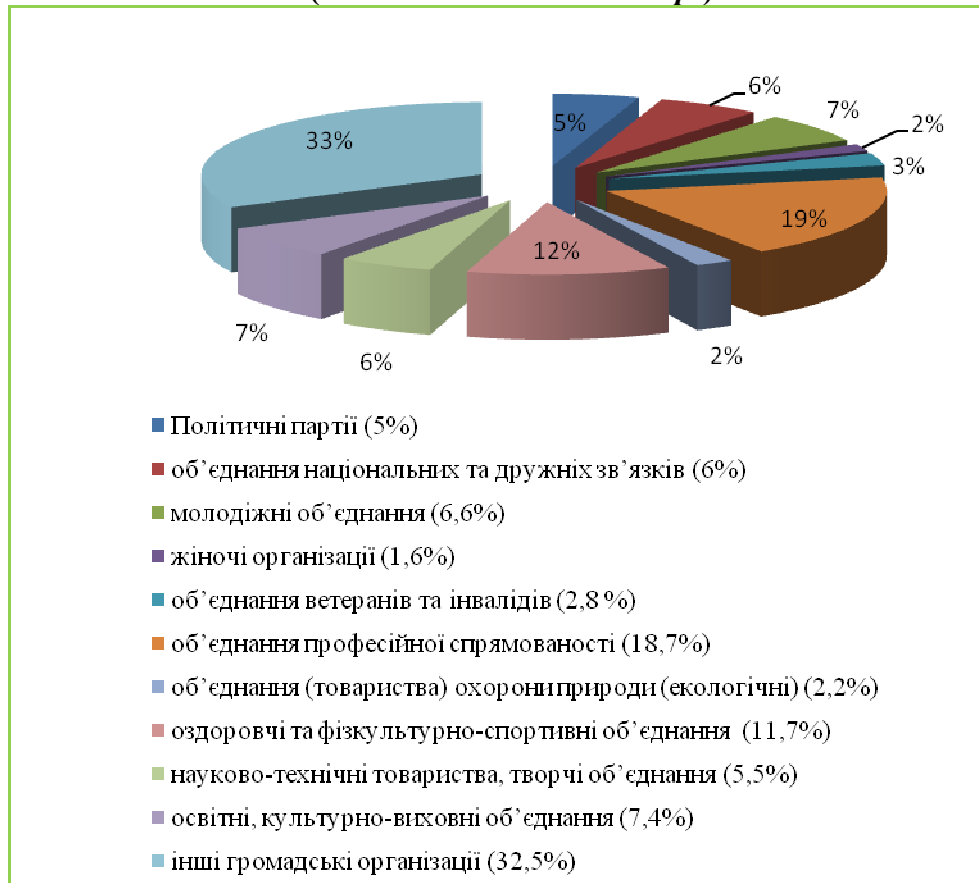
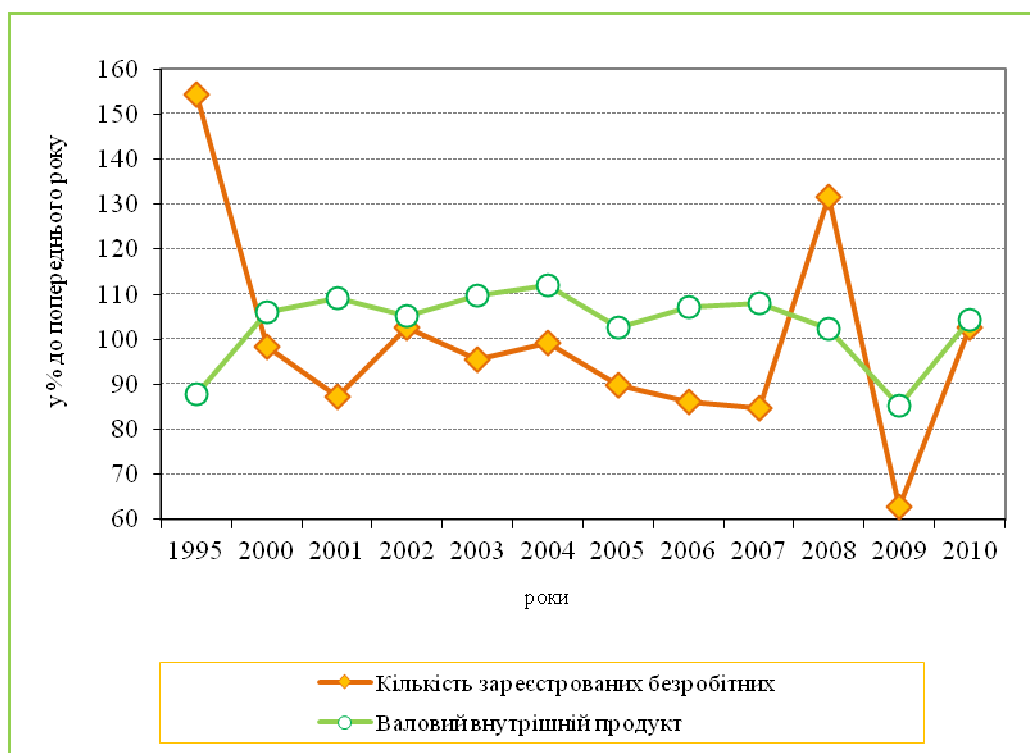

Рисунок 1.3.

Динаміка індексів показників: ВВП та кількості зареєстрованих безробітних

Таблиця 1.4.

Основні соціально-економічні показники*

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Валовий внутрішній продукт, <i>млн. грн</i>	127126	170070	204190	225810	267344	345113	441452	544153	720731	948056	913345	1094607
у розрахунку на одну особу, <i>грн</i>	2547	3436	4195	4685	5591	7273	9372	11630	15329	20534	19832	23863
Основні засоби (у фактичних цінах на кінець року), <i>млрд. грн</i>	848	829	915	965	1026	1141	1276	1569	1970	2550	3904	6649
Доходи населення, <i>млн. грн</i>	61865	128736	157996	185073	215672	274241	381404	472061	614984	856633	897669	1101015
Індекс споживчих цін (грудень до грудня попереднього року), %	119,2	125,8	106,1	99,4	108,2	112,3	110,3	111,6	116,6	122,3	112,3	109,1
Індекс цін виробників промислової продукції (грудень до грудня попереднього року), %	115,7	120,8	100,9	105,7	111,1	124,1	109,5	114,1	123,3	123,0	114,3	118,7
Індекс цін реалізації продукції сільськогосподарськими підприємствами (до попереднього року), %	129,2	155,8	105,0	87,4	102,6	105,7	108,1	102,4	138,0	110,3	106,4	130,0
Зведений бюджет, <i>млрд. грн</i>	32,9	49,1	54,9	61,9	75,3	91,5	134,2	171,8	219,9	297,9	273,0	314,5
дефіцит / профіцит бюджету	1,9	1,0	-0,6	1,6	-0,5	-11,0	-7,8	-3,7	-7,7	-14,1	-37,2	-64,7
Обсяг реалізованої продукції промисловості (у фактичних цінах), <i>млрд. грн</i>	107,5	182,7	210,8	229,6	289,1	400,8	468,6	551,7	717,1	917,0	806,3	1067,1
Продукція сільського господарства (у порівняних цінах 2005 р.), <i>млрд. грн</i>	23,6	77,5	85,8	86,8	77,3	92,5	92,6	94,9	88,8	104,0	102,1	100,5
Інвестиції в основний капітал, <i>млрд. грн</i>	17,6	23,6	32,6	37,2	51,0	75,7	93,1	125,3	188,5	233,1	151,8	150,7
Введення в експлуатацію загальної площі житла, <i>млн м²</i>	6,2	5,6	5,9	6,1	6,4	7,6	7,8	8,6	10,2	10,5	6,4	9,3
Перевезення вантажів усіма видами транспорту, <i>млрд. т</i>	1,5	1,5	1,6	1,6	1,7	1,7	1,8	1,9	2,0	2,0	1,6	1,8
Відправлення пасажирів транспортом загального користування, <i>млрд.</i>	7,6	7,8	7,7	7,7	7,7	8,0	8,2	8,2	8,2	8,3	7,3	6,8
Роздрібний товарооборот підприємств (у фактичних цінах), <i>млрд. грн</i>	22,2	28,8	34,4	39,7	50,0	67,6	94,3	130,0	178,2	246,9	231,0	541,5
Обсяг реалізованих послуг, <i>млрд. грн</i>	11,6	---	40,2	47,0	56,7	74,4	95,8	120,9	159,6	203,8	224,6	257,1
Експорт товарів і послуг, <i>млрд. дол. США</i>	15,2	18,1	19,8	22,0	27,3	38,0	40,4	45,9	58,3	78,7	49,3	63,2
Імпорт товарів і послуг, <i>млрд. дол. США</i>	12,9	15,1	16,9	18,2	24,5	31,1	39,1	48,8	65,6	92,0	50,6	66,2
Кількість постійного населення (на кінець року), <i>млн. осіб</i>	49,5	48,7	48,2	47,8	47,4	47,1	46,7	46,5	46,2	46,0	45,8	45,6
Природний приріст, скорочення (-) населення, <i>тис. осіб</i>	-350,0	-373,0	-369,5	-364,2	-356,8	-334,0	-355,9	-297,7	-290,2	-243,9	-194,2	-200,5
Кількість зайнятих, <i>тис. осіб</i>	21,8	20175	19972	20091	20163	20296	20680	20730	20905	20972	20191,5	20266,0
Кількість безробітних (за методологією МОП), <i>тис. осіб</i>	2737,9	2655,6	2455,0	2140,7	2008,0	1906,7	1600,8	1515,0	1417,6	1425,1	1958,8	1785,6
Рівень безробіття (за методологією МОП), %	12,0	11,6	10,9	9,6	9,1	8,6	7,2	6,8	6,4	6,4	8,8	8,1
Середньомісячна номінальна заробітна плата ¹ , <i>грн.</i>	178	230	311	376	462	590	806	1041	1351	1806	1906	2239

¹ Без найманих працівників статистично малих підприємств та зайнятих у фізичних осіб-підприємців.

Таблиця 2.1.

Кількість наявного населення України з 1913 р.¹

Роки	Усього, млн. осіб	У тому числі		До загальної кількості населення, %	
		міське	сільське	міське	сільське
1913	35,2	6,8	28,4	19,3	80,7
1939	40,5	13,6	26,9	33,6	66,4
1959	41,9	19,2	22,7	45,8	54,2
1961	43,1	20,6	22,5	47,8	52,2
1966	45,5	23,3	22,2	51,2	48,8
1970	47,1	25,7	21,4	54,5	45,5
1976	49,2	29,1	20,1	59,2	40,8
1979	49,8	30,5	19,3	61,3	38,7
1981	50,1	31,3	18,8	62,5	37,5
1986	51,0	33,3	17,7	65,3	34,7
1989	51,7	34,6	17,1	66,9	33,1
1991	51,9	35,1	16,8	67,5	32,5
1996	51,3	34,8	16,5	67,8	32,2
2001	48,9	32,9	16,0	67,4	32,6
2002	48,5	32,6	15,9	67,2	32,8
2003	48,0	32,3	15,7	67,3	32,7
2004	47,6	32,1	15,5	67,5	32,5
2005	47,3	32,0	15,3	67,7	32,3
2006	46,9	31,9	15,0	67,9	32,1
2007	46,6	31,8	14,8	68,1	31,9
2008	46,4	31,7	17,7	68,3	31,7
2009	46,1	31,6	17,6	68,5	31,5
2010	46,0	31,5	14,5	68,6	31,4
2011	45,8	31,5	14,3	68,7	31,3

Таблиця 2.2.

Кількість наявного населення за регіонами (на 1 січня)

Адміністративні одиниці	Кількість населення, тис. осіб	Відсоток міського населення, %	Щільність населення, осіб/км ²	Кількість населення, тис. осіб	Відсоток міського населення, %	Щільність населення, осіб/км ²	Кількість населення, тис. осіб	Відсоток міського населення, %	Щільність населення, осіб/км ²
Україна	46029,3	68,5	77	45962,9	68,6	76	45778,5	68,7	76
АР Крим	1965,6	62,9	76	1965,3	62,9	75	1963,5	62,8	75
Вінницька	1654,9	49,1	63	1650,6	49,3	62	1641,2	49,6	62
Волинська	1036,5	51,5	51	1036,7	51,6	51	1037,2	51,8	51
Дніпропетровська	3363,6	83,5	106	3355,5	83,5	105	3336,5	83,5	105
Донецька	4481,8	90,5	171	4466,7	90,5	168	4433,0	90,5	167
Житомирська	1290,2	57,6	44	1285,8	57,7	43	1279,0	58,0	43
Закарпатська	1243,3	37,1	97	1244,8	37,2	98	1247,4	37,2	98
Запорізька	1815,5	76,8	67	1811,7	76,8	67	1801,3	76,9	66
Івано-Франківська	1380,3	43,1	99	1380,7	43,2	99	1379,8	43,3	99
Київська	1723,7	60,9	62	1721,8	61,1	61	1717,6	61,3	61
Кіровоградська	1022,5	61,6	42	1017,8	61,7	41	1010,0	61,9	41
Луганська	2320,9	86,6	88	2311,6	86,7	87	2291,3	86,7	86
Львівська	2549,7	60,6	117	2549,6	60,7	117	2544,7	60,8	117
Миколаївська	1192,3	67,6	49	1189,5	67,7	48	1183,3	67,7	48
Одеська	2389,5	66,6	72	2391,0	66,7	72	2388,7	66,8	72
Полтавська	1505,3	60,7	53	1499,6	60,8	52	1487,8	61,1	52
Рівненська	1151,0	47,7	57	1151,6	47,8	57	1152,5	47,8	57
Сумська	1177,9	67,0	50	1172,3	67,2	49	1161,5	67,4	49
Тернопільська	1090,9	43,5	79	1088,9	43,6	79	1084,1	43,8	78
Харківська	2772,0	79,9	89	2769,1	80,0	88	2755,1	80,0	88
Херсонська	1096,2	61,1	39	1093,4	61,1	38	1088,2	61,2	38
Хмельницька	1337,4	54,2	65	1334,0	54,4	65	1326,9	54,8	64
Черкаська	1299,5	55,8	63	1295,2	55,9	62	1285,4	56,1	61
Чернівецька	935,3	41,8	112	904,4	41,9	112	904,3	42,1	112
Чернігівська	1115,5	62,1	36	1109,7	62,4	35	1098,2	62,8	34
Київ	2769,6	100,0	3279	2785,1	100,0	3333	2799,2	100,0	3350
Севастополь	379,8	93,9	439	380,5	93,9	441	380,8	93,8	441

¹ Дані про населення наведено у 1913 та 1939 рр. у сучасних межах території України, у 1959 та 1970 рр. – за переписом на 15 січня, у 1979 р. – за переписом на 17 січня, у 1989 р. – за переписом на 12 січня, у 2002 р. – за переписом на 5 грудня, в інші роки – на 1 січня.

Таблиця 2.3.

Міста республіканського та обласного підпорядкування*

Області, АР Крим	Назва міста
Міста республіканського підпорядкування	
Київ Севастополь	
Міста обласного підпорядкування	
Автономна Республіка Крим	Алушта Джанкой Євпаторія Керч Красноперекопськ Саки Сімферополь Феодосія Ялта
області	
Вінницька	Вінниця Жмеринка Могилів-Подільський Хмельник
Волинська	Володимир-Волинський Ковель Луцьк Нововолинськ
Дніпропетровська	Дніпродзержинськ Дніпропетровськ Жовті Води Кривий Ріг Марганець Нікополь Новомосковськ Орджонікідзе Павлоград Першотравенськ Синельниково
Донецька	Артемівськ Горлівка Дебальцево Дзержинськ Добропілля Донецьк Дружківка Єнакієво Костянтинівка Краматорськ Красний Лиман Красноармійськ Макіївка Маріуполь Селідово Сніжне Торез Харцизьк Шахтарськ Ясинувата
Житомирська	Бердичів Житомир Коростень Новоград-Волинський
Закарпатська	Берегово Мукачево Ужгород
Запорізька	Бердянськ Запоріжжя Мелітополь Токмак Енергодар
Івано-Франківська	Івано-Франківськ Калуш Коломия Яремча

Київська	Біла Церква Бориспіль Бровари Васильків Ірпінь Переяслав-Хмельницький Прип'ять Фастів
Кіровоградська	Олександрія Знам'янка Кіровоград Світловодськ
Луганська	Антрацит Брянка Кіровськ Комунарськ Красний Луч Краснодон Лисичанськ Луганськ Первомайськ Ровеньки Рубіжне Свердловськ Северодонецьк Стаханов
Львівська	Борислав Дрогобич Львів Самбір Стрий Трускавець Червоноград
Миколаївська	Вознесенськ Миколаїв Первомайськ
Одеська	Білгород-Дністровський Ізмаїл Іллічівськ Котовськ Одеса
Полтавська	Комсомольськ Кременчуг Лубни Миргород Полтава
Рівненська	Дубно Кузнецовськ Рівне
Сумська	Охтирка Глухів Конотоп Ромни Суми Шостка
Тернопільська	Тернопіль
Харківська	Ізюм Куп'янськ Лозова Харків Чугуїв
Херсонська	Каховка Нова Каховка Херсон
Хмельницька	Кам'янець-Подільський Славута Хмельницький Шепетівка
Черкаська	Канів Сміла Умань Черкаси
Чернівецька	Чернівці
Чернігівська	Ніжин Прилуки Славутич Чернігів

Таблиця 2.4.
Розподіл населення України на вікові групи за відношенням до праці

(тис. осіб)

Показники	1959	1970	1979	1989	1999	2001	2006	2007	2008	2009	2010
Всього	41869,0	47126,5	49609,3	51452,0	49850,9	48220,6	46465,7	46192,3	45963,4	45782,6	45598,2
у тому числі											
у віці молодшому за працездатний	11332,5	12539,3	11458,5	11828,3	10035,4	8743,7	7218,1	7070,9	7005,0	6982,6	6975,7
працездатному віці	24883,1	26246,7	28805,4	28721,6	28199,3	27984,7	28140,0	28015,5	27846,9	27601,5	27369,1
у віці старшому за працездатний	5653,4	8340,6	9337,7	10895,3	11616,2	11492,8	11107,6	11105,9	11111,4	11198,5	11253,4

Таблиця 2.5.
Розподіл населення України за економічною активністю, статтю та місцем проживання
(на 1 січня 2011 р.)

(у віці 15-70 років; тис. осіб)

	Усього	у тому числі			
		жінки	чоловіки	міське населення	сільське населення
Економічно активне населення	22051,6	10694,8	11356,8	15083,9	6967,7
працездатного віку	20220,7	9373,5	10847,2	14129,0	6091,7
старше працездатного віку	1830,9	1321,3	509,6	954,9	876,0
Зайняті	20266,0	9965,6	10300,4	13791,8	6474,2
працездатного віку	18436,5	8645,4	9791,1	12838,3	5598,2
старше працездатного віку	1829,5	1320,2	509,3	953,5	876,0
Безробітні	1785,6	729,2	1056,4	1292,1	493,5
працездатного віку	1784,2	728,1	1056,1	1290,7	493,5
старше працездатного віку	1,4	1,1	0,3	1,4	0,0
Економічно неактивне населення	12575,5	7611,4	4964,1	9213,3	3362,2
працездатного віку	7878,0	4283,8	3594,2	5658,3	2219,3
старше працездатного віку	4697,5	3327,6	1369,9	3555,0	1142,5

Таблиця 2.6.
Кількість зайнятого населення за видами економічної діяльності

(тис. осіб)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Усього	21823,7	20175,0	19971,5	20091,2	20163,3	20295,7	20680,0	20730,4	20904,7	20972,0	20191,5	20266,0
Сільське господарство, мисливство, лісове господарство	4926,8	4334,1	4117,4	4107,0	4079,1	3974,6	3986,3	3633,3	3468,1	3300,1	3131,0	3094,5
Промисловість	4342,3	4598,3	4390,3	4220,4	4123,2	4077,1	4072,4	4036,9	3973,0	3871,4	3546,9	3461,5
Будівництво	973,7	903,6	865,4	838,9	833,5	907,5	941,5	987,1	1030,2	1043,4	966,2	943,0
Торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку.	1509,6	3121,3	3422,2	3657,1	3752,4	3971,2	4175,2	4403,9	4564,4	4744,4	4729,1	4832,0
Діяльність готелів та ресторанів												
Діяльність транспорту та зв'язку	12290,0	1355,0	1325,9	1353,5	1361,4	1374,9	1400,5	1428,3	1451,9	1465,8	1387,9	1389,7
Фінансова діяльність	162,3	166,1	171,9	178,0	190,3	216,1	247,9	283,9	344,4	394,9	351,4	332,8
Операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям	---	815,9	834,3	848,2	914,8	919,9	966,6	1041,9	1134,7	1150,4	1148,9	1153,2
Державне управління	750,7	1198,6	1163,0	1183,4	1170,6	1050,2	1028,9	1033,7	1036,4	1067,5	1078,6	1223,8
Освіта	2240,6	1609,7	1621,3	1630,3	1637,2	1648,7	1668,2	1690,5	1693,7	1702,4	1698,4	1688,3
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	1445,6	1379,6	1361,8	1359,8	1366,5	1348,9	1356,6	1356,7	1359,0	1369,9	1348,1	1341,4
Інші види економічної діяльності	3034,1	692,8	698,0	714,6	734,3	806,6	835,9	833,7	848,9	862,1	805,0	805,8

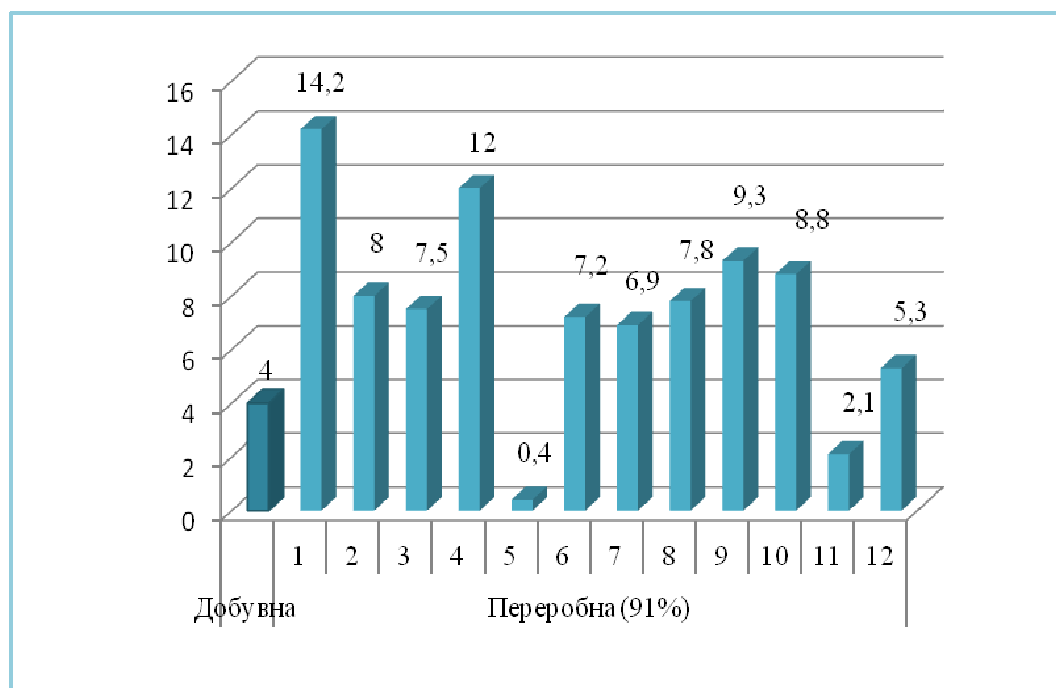
Таблиця 3.1.

Основні показники розвитку промисловості

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
	роки											
Обсяг реалізованої продукції промисловості (у фактичних цінах), млн. грн	107537	182718	210843	229634	289117	400757	468563	551729	717076	917036	806551	1067132
Рентабельність операційної діяльності промислових підприємств, відсотків	9,1	4,8	3,7	2,6	3,3	4,7	5,5	5,8	5,8	4,9	1,8	3,5
Частка збиткових підприємств, відсотків	52	42	41	42	40	38	37	35	33	39	40	41
Середньорічна кількість найманих працівників у промисловості, тис. осіб	3932	4461,8	4267,2	4063,5	3943,6	3941,2	3913,3	3851,9	3690,0	3527,1	3191,0	3093,9
Середньомісячна номінальна заробітна плата найманих працівників у промисловості, грн.	217	291,16	375,16	455,85	553,59	697,42	912,83	1144,59	1481,96	1936,93	2033,82	2471,99

Рисунок 3.1.

Частка промислових підприємств за видами діяльності у 2007 р.

1 – виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів; 2 – легка промисловість; 3 – оброблення деревини та виробництво виробів з деревини, крім меблів; 4 – целюлозно-паперове виробництво, видавнича діяльність; 5 – виробництво коксу, продуктів нафтоперероблення; 6 – хімічна та нафтохімічна промисловість; 7 – виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції; 8 – металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів; 9 – виробництво машин та устаткування; 10 – виробництво електричного, електронного та оптичного устаткування; 11 – виробництво транспортних засобів та устаткування; 12 – виробництво та розподілення електроенергії, газу та води.

Таблиця 3.2.

Індекси обсягу продукції промисловості за регіонами (відсотків)

	1990 р. = 100%											
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Україна	51	58	66	71	82	92	95	101	111			
Автономна Республіка Крим області	47	44	48	45	54	69	78	80	90			
Вінницька	50	56	61	64	71	80	90	96	104			
Волинська	33	48	58	65	79	97	118	141	202			
Дніпропетровська	41	48	52	55	60	66	71	77	82			
Донецька	47	52	56	58	69	78	72	76	82			
Житомирська	34	39	44	46	56	66	75	79	86			
Закарпатська	47	67	82	91	131	168	180	230	276			
Запорізька	89	106	109	110	133	158	164	179	212			
Івано-Франківська	45	46	57	70	90	99	104	95	91			
Київська	54	62	68	72	84	97	114	130	141			
Кіровоградська	31	38	44	45	56	75	83	93	102			
Луганська	36	47	61	64	72	79	81	82	95			
Львівська	28	31	45	51	58	63	59	64	72			
Миколаївська	73	80	88	90	101	116	124	132	142			
Одеська	89	80	104	112	132	128	128	116	135			
Полтавська	44	40	53	72	79	87	85	91	93			
Рівненська	48	50	55	55	67	77	87	95	106			
Сумська	40	41	44	45	53	57	65	67	73			
Тернопільська	43	50	59	61	82	83	91	107	117			
Харківська	42	45	52	55	61	71	80	84	92			
Херсонська	33	42	53	55	64	63	55	45	49			
Хмельницька	49	54	60	62	71	80	95	107	123			
Черкаська	50	54	61	65	83	93	106	110	137			
Чернівецька	44	49	55	57	72	77	84	91	110			
Чернігівська	37	44	50	52	58	64	71	73	77			
міста												
Київ	77	97	114	124	142	168	194	214	233			
Севастополь	---	137	156	166	179	225	263	356	379			

Таблиця 3.3.

Індекси обсягу продукції промисловості за регіонами

	відсотків до попереднього року											
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Україна	104	113	114	107	116	113	103	106	110	97	78	111
Автономна Республіка Крим області	113	125	109	93	119	128	114	103	112	103	83	111
Вінницька	97	113	109	104	112	112	113	106	109	99	84	107
Волинська	107	144	121	112	122	123	122	119	144	90	52	127
Дніпропетровська	101	116	109	104	110	110	107	108	107	91	79	116
Донецька	107	112	106	104	119	112	92	106	108	92	78	115
Житомирська	106	114	114	104	122	119	113	105	109	106	79	108
Закарпатська	122	144	122	112	144	127	108	127	120	103	51	143
Запорізька	110	120	102	101	121	119	104	110	119	98	69	108
Івано-Франківська	93	102	125	123	128	111	105	91	96	79	77	100,2
Київська	100	115	110	105	117	116	118	114	108	104	83	108
Кіровоградська	103	123	114	104	124	134	110	112	110	104	78	113
Луганська	108	130	130	104	112	111	102	102	116	94	80	107
Львівська	102	112	143	114	114	109	93	108	113	101	80	101
Миколаївська	100	109	110	103	112	115	107	106	108	100	86	110
Одеська	103	90	130	108	118	97	99	91	117	128	78	103
Полтавська	92	90	133	138	109	110	98	107	103	86	84	113
Рівненська	99	104	110	101	121	115	113	109	112	99	69	130
Сумська	102	103	107	103	117	108	113	104	108	106	83	94
Тернопільська	100	116	119	103	135	102	109	118	109	110	85	103
Харківська	105	106	117	105	111	116	113	106	110	104	80	106
Херсонська	85	128	125	105	116	98	88	81	109	101	92	100,5
Хмельницька	100	110	111	103	114	113	119	113	115	99	76	105
Черкаська	100	107	112	108	128	112	114	104	125	133	71	117
Чернівецька	110	111	112	103	127	106	110	108	121	104	75	112
Чернігівська	99	119	113	105	110	110	111	103	106	100	84	99,8
міста												
Київ	114	126	118	108	114	119	115	110	109	99	71	104
Севастополь	---	---	114	106	108	126	117	136	106	96	74	114

Таблиця 3.4.

**Споживання енергетичних матеріалів та продуктів перероблення нафти
за окремими видами економічної діяльності у 2010 р.**

	Спожито	Частка споживання за окремими видами економічної діяльності,				
		сільське господарство, мисливство, лісове господарство	промисло- вість	будівниц- тво	діяльність транспортів і зв'язку	підприємства та організації інших видів діяльності
		відсотків				
Усього, млн т умовного палива	180,0	1,7	76,0	0,5	3,2	1,9
Вугілля, млн т	67,8	0,1	96,7	0,0	0,2	1,1
Газ природний, млрд м ³	55,9	1,1	59,3	0,2	5,2	2,4
Нафта сира (включаючи газовий конденсат), млн т	11,3	---	99,9	0,1	---	---
Бензин моторний, тис. т	4632,7	5,0	6,3	1,5	2,6	7,5
Газойлі (паливо дизельне), тис. т	5667,2	21,6	17,5	4,5	19,4	6,5
Мазути топкові важкі, тис. т	849,5	0,3	92,3	1,6	4,2	1,7
Гас, тис. т	289,2	0,1	4,7	0,1	91,1	4,0
Пропан і бутан скраплені, тис. т	274,6	4,1	22,4	1,2	5,2	11,4
Масла і мастила, тис. т	249,0	11,2	73,6	2,4	10,2	1,8
Брикети вугільні, тис. т	5,2	0,4	43,3	0,0	0,2	55,8
Торф неагломерований паливний, тис. т умовної вологості	398,4	0,0	97,9	---	0,0	1,3
Дрова для опалення, тис. м ³ щільних	2528,4	7,4	7,1	0,5	1,2	16,2

Таблиця 3.5.

Споживання енергетичних матеріалів та продуктів перероблення нафти

(млн. т)

	2000	2002	2004	2006	2007	2008	2009	2010
	<i>роки</i>							
Вугілля, млн т	63,3	62,9	65,9	70,6	71,0	70,4	62,9	67,8
Газ природний, млрд м ³	68,4	65,5	71,1	70,6	66,8	63,5	50,1	55,9
Нафта сира (включаючи газовий конденсат), млн т	9,4	21,0	22,4	14,9	14,3	10,8	11,3	11,3
Бензин моторний, тис. т	2,9	3,6	3,7	4,4	4,8*	5,1*	4,7*	4,6*
Газойлі (паливо дизельне), тис. т	4,9	5,0	5,6	5,6	6,1	6,2	5,3	5,7
Мазути топкові важкі, тис. т	1,2	1,1	0,7	1,1	1,2	1,2	2,1	0,8
Гас, тис. т	0,2	0,1	0,1	0,4	0,3	0,4	0,2	0,3
Торф неагломерований паливний, тис. т умовної вологості	0,4	0,4	0,4	0,5	0,3	0,3	0,4	0,4
Дрова для опалення, тис. м ³ щільних	2,6	3,1	3,0	2,7	2,5	2,7	2,7	2,5

* з урахуванням обсягів продажу населенню через автозаправні станції

Таблиця 4.1.

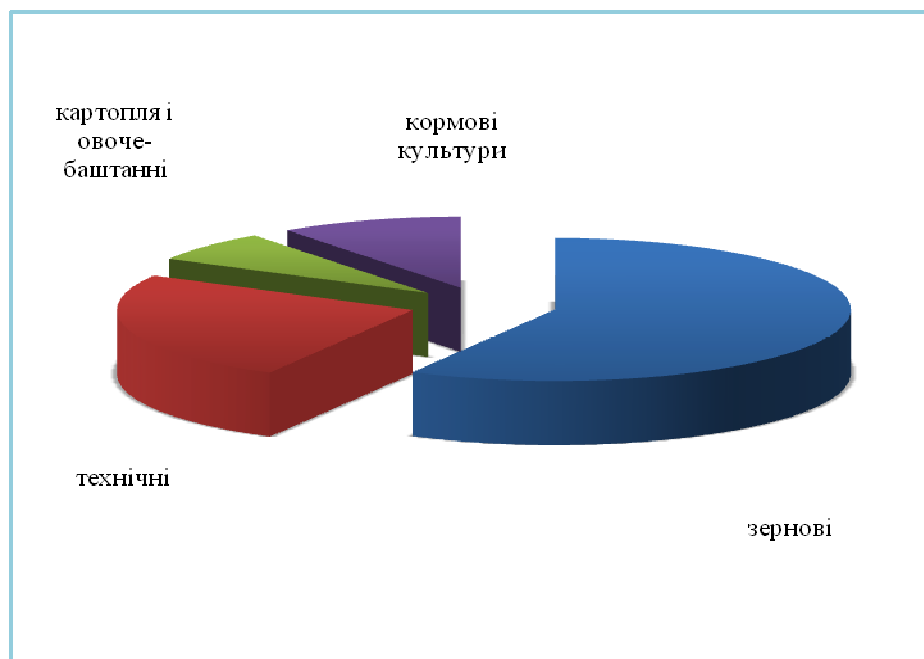
**Кількість діючих сільськогосподарських підприємств
за організаційно-правовими формами господарювання у 2010 р.**

(на 1 липня)

	Усього	У тому числі					підприємства інших форм господарювання
		господарські товариства	приватні підприємства	виробничі кооперативи	фермерські господарства	державні підприємства	
Україна	56493	7769	4243	952	41726	322	1481
Автономна Республіка Крим	2238	307	169	95	1561	31	75
області							
Вінницька	2317	357	192	51	1653	8	56
Волинська	1095	140	87	109	710	8	41
Дніпропетровська	4015	450	153	12	3346	22	32
Донецька	2097	310	78	12	1574	5	118
Житомирська	1296	263	205	28	744	7	49
Закарпатська	1759	99	17	6	1609	15	13
Запорізька	3035	406	218	40	2273	15	83
Івано-Франківська	767	87	76	27	556	3	18
Київська	2133	437	157	42	1402	37	58
Кіровоградська	3206	348	251	33	2499	10	65
Луганська	1986	257	174	17	1436	7	95
Львівська	1490	250	177	13	1002	10	38
Миколаївська	5315	367	290	19	4568	13	58
Одеська	6901	529	325	134	5830	11	72
Полтавська	2368	366	200	33	1650	22	97
Рівненська	940	117	132	83	574	5	29
Сумська	1227	291	133	24	737	8	34
Тернопільська	1250	185	225	3	771	4	62
Харківська	1943	407	237	25	1199	28	47
Херсонська	2872	232	169	17	2393	13	48
Хмельницька	1844	298	130	50	1261	11	94
Черкаська	1827	425	152	15	1124	7	104
Чернівецька	1009	113	87	18	772	6	13
Чернігівська	1030	303	143	42	472	9	61

Рисунок 4.1.

Структура посівних площ сільськогосподарських культур у 2008 р.

Розподіл продукції сільського господарства за регіонами

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2005	2006	2007	2008	2009	2010
	1990 р. = 100%						індекс продукції с/з (до рівня попереднього року, %)					
Україна	63,5	65,1	60,9	71,3	70,0	68,9	100,1	102,5	93,5	117,1	98,2	98,5
Автономна Республіка Крим області	46,6	48,0	54,4	64,5	67,4	64,5	105,4	102,9	113,4	118,4	104,5	95,7
Вінницька	59,0	62,4	57,8	73,0	70,6	70,6	102,5	105,7	92,7	126,2	96,7	100,1
Волинська	62,8	61,8	63,5	64,5	64,7	65,9	100,1	98,4	102,7	101,7	100,3	101,8
Дніпропетровська	73,8	77,5	66,8	87,3	83,0	83,9	106,9	105,1	86,2	130,7	95,1	101,0
Донецька	71,4	67,6	61,4	69,9	67,1	68,3	102,2	94,7	90,7	113,9	95,9	101,8
Житомирська	54,7	55,5	51,5	55,3	56,9	56,8	97,7	101,4	92,8	107,4	102,8	99,9
Закарпатська	89,0	88,7	87,9	90,7	93,7	91,1	99,0	99,7	99,1	103,2	103,4	97,2
Запорізька	58,8	62,2	49,1	65,6	57,7	58,9	105,7	105,8	79,0	133,5	87,9	102,1
Івано-Франківська	77,2	79,1	81,3	75,7	82,1	82,6	99,4	102,4	102,7	93,2	108,5	100,6
Київська	71,5	78,0	78,5	82,8	81,1	80,6	106,9	109,1	100,7	105,4	98,0	99,4
Кіровоградська	67,8	68,7	49,6	75,3	67,1	68,4	99,4	101,3	72,2	152,0	89,1	102,0
Луганська	61,3	58,2	53,9	64,0	56,0	50,9	120,6	95,0	92,7	118,7	87,5	90,9
Львівська	68,6	72,1	72,6	72,7	73,9	70,7	98,3	105,1	100,7	100,2	101,6	95,7
Миколаївська	57,1	62,4	38,6	69,0	69,2	69,8	88,5	109,4	61,9	178,6	100,2	100,9
Одеська	66,0	68,9	42,8	68,8	62,6	68,5	82,9	104,4	62,2	160,6	90,9	109,5
Полтавська	63,5	65,8	67,2	75,9	75,5	67,5	104,6	103,6	102,1	113,0	99,5	89,4
Рівненська	61,6	64,6	66,4	67,9	67,9	69,3	93,6	104,7	102,8	102,3	100,1	102,0
Сумська	50,8	49,1	50,7	54,5	54,1	48,7	96,1	96,7	103,2	107,5	99,4	89,9
Тернопільська	55,1	59,7	61,9	63,0	64,1	60,7	98,8	108,3	103,6	101,9	101,7	94,7
Харківська	71,3	64,9	67,0	72,3	64,1	56,8	107,7	91,0	103,2	107,9	88,7	88,6
Херсонська	61,9	65,6	52,8	75,2	75,9	78,2	100,2	105,9	80,5	142,6	100,9	103,0
Хмельницька	54,6	56,5	61,1	63,0	65,5	65,2	87,5	103,4	108,2	103,2	103,9	99,6
Черкаська	72,9	76,9	73,4	95,7	104,0	108,5	106,4	105,6	95,4	130,3	108,7	104,3
Чернівецька	70,5	71,2	75,1	75,8	78,1	80,6	101,3	101,0	105,4	100,9	103,2	103,1
Чернігівська	54,3	54,9	57,1	59,5	58,4	50,6	90,0	101,0	104,0	104,2	98,3	86,6

Таблиця 4.3.

Рівень рентабельності основних видів продукції сільського господарства
у сільськогосподарських підприємствах

(відсотків)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Зернові	12,0	64,8	43,3	19,3	45,8	20,1	3,1	7,4	28,7	16,4	7,3	13,9
Насіння соняшнику	54,5	52,2	68,7	77,9	64,3	45,2	24,3	20,7	75,9	18,4	41,4	64,7
Цукрові буряки (фабричні)	-14,8	6,1	1,5	-8,6	6,2	-0,8	4,8	11,1	-11,1	7,1	37,0	16,7
Овочі відкритого грунту	-12,8	-1,7	-0,8	8,9	30,9	-5,0	16,1	14,8	14,1	11,1	19,1	23,5
Картопля	-12,5	14,0	11,4	24,2	33,5	-0,7	17,8	56,2	24,7	7,9	12,9	62,1
Плоди	-25,6	-1,1	-1,7	6,4	19,9	8,4	12,7	33,5	8,5	13,9	16,2	14,9
Виноград	3,4	62,7	4,0	17,7	44,5	8,7	31,7	39,6	33,2	58,8	92,1	91,6
Молоко і молочні продукти	-36,6	-6,0	-0,8	-13,8	9,9	-0,4	12,2	-3,7	13,8	4,1	1,4	17,9
М'ясо												
великої рогатої худоби	-57,9	-42,3	-21,4	-40,5	-44,3	-33,8	-25,0	-38,4	-41,0	-24,1	-32,9	-35,9
свиней	-51,0	-44,3	-7,2	-16,9	-33,0	-14,4	14,9	-9,2	-27,6	0,3	12,1	-7,8
овець та кіз	-57,0	-46,4	-24,9	-26,7	-37,8	-44,3	-32,1	-34,3	-46,4	-38,6	-31,8	-29,5
птиці	-45,5	-33,2	-1,7	-1,1	11,0	3,8	24,9	12,1	-19,0	-11,3	-22,5	-4,4
Яйця	-0,7	10,6	25,1	14,6	18,5	15,2	23,5	-6,8	9,1	13,0	13,1	18,6
Вовна	-87,3	-75,8	-69,6	-78,9	-75,4	-74,7	-72,8	-78,1	-80,6	-74,7	-79,4	-82,2

Таблиця 5.1.

Варіанти схем економічного і соціально-економічного районування України

О.М.Маринич¹

Райони України	Області, які до них включені
1. Донбас	Луганська, Донецька
2. Промислове Придніпров'я	Дніпропетровська, Запорізька
3. Українські Карпати	Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька і гірська частина Львівської
4. Лівобережне Придніпров'я	Полтавська, Сумська, Харківська
5. Київське Придніпров'я	Житомирська, Київська, Черкаська, Чернігівська
6. Автономна Республіка Крим	
7. Західне Полісся	Волинська, Рівненська, рівнинна частина Львівської
8. Поділля	Вінницька, Тернопільська, Хмельницька
9. Причорномор'я	Кіровоградська, Миколаївська, Одеська, Херсонська

В.А.Поповкін²

Райони України	Області, які до них включені
1. Донбас	Луганська, Донецька
2. Катеринославське Придніпров'я	Дніпропетровська, Запорізька
3. Слобідська Україна	Харківська, Сумська, Полтавська
4. Київське Полісся	Київська, Чернігівська, Житомирська
5. Волинське Полісся	Рівненська, Волинська
6. Українські Карпати	Львівська, Івано-Франківська, Закарпатська, Чернівецька
7. Поділля	Вінницька, Хмельницька, Тернопільська
8. Середнє Подніпров'я	Черкаська, Кіровоградська
9. Північне Причорномор'я	Одеська, Миколаївська, Херсонська
10. Автономна Республіка Крим	

¹ Конструктивно-географические основы рационального природопользования в Украинской ССР. Теоретические и методологические исследования / Маринич А.М., Горленко И.А., Руденко Л.Г. и др. Отв. ред. Маринич А.М., Паламарчук М.М. АН УССР. Отделение географии Института геофизики им. С.И.Субботина. – К.: Наук. думка, 1990. – С. 94.

² Поповкін В.А. Регіонально-цілісний підхід в економіці. – К.: Наук. думка, 1993. – С. 97.

Райони України	Області, які до них включені
1. Донецький	Донецька, Луганська
2. Придніпровський	Дніпропетровська, Запорізька
3. Північно-Східний	Полтавська, Сумська, Харківська
4. Центрально-Поліський	Житомирська, Чернігівська, Київська
5. Причорноморський	Автономна Республіка Крим, Миколаївська, Одеська, Херсонська
6. Карпатський	Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Чернівецька
7. Подільський	Вінницька, Хмельницька, Тернопільська
8. Центрально-Український	Кіровоградська, Черкаська
9. Західно-Поліський	Волинська, Рівненська

Райони України	Області, які до них включені
1. Донеччина	Донецька, Луганська
2. Придніпров'я	Дніпропетровська, Запорізька, Кіровоградська
3. Слобожанщина або Харківщина	Полтавська, Харківська, Сумська,
4. Київщина	Київська, Житомирська, Черкаська, Чернігівська
5. Галичина і Закарпаття	Львівська, Івано-Франківська, Закарпатська, Тернопільська
6. Поділля і Буковина	Вінницька, Хмельницька, Чернівецька
7. Волинь	Волинська, Рівненська
8. Причорномор'я	Одеська, Миколаївська, Херсонська
9. Автономна Республіка Крим	

Райони України	Області, які до них включені
1. Центральний	Київська, Житомирська, Чернігівська, Черкаська, Вінницька
2. Західний	Львівська, Івано-Франківська, Закарпатська, Чернівецька, Тернопільська, Хмельницька, Рівненська, Волинська
3. Північно-Східний	Харківська, Сумська, Полтавська
4. Східний	Донецька, Луганська
5. Центрально-Східний	Дніпропетровська, Запорізька, Кіровоградська
6. Південний	Одеська, Миколаївська, Херсонська, Автономна Республіка Крим

³ Заставний Ф.Д. Географія України; У двох книгах. – Л.: Світ, 1994. – С.355; Економічна і соціальна географія України: Підручник для 9 кл. серед. загальноосвіт. шк. — 2-ге вид., із змінами. — К.: Форум, 2001. – С. 151.

⁴ Паламарчук М.М. Соціальне районування України як основа її адміністративно-територіального устрою // Адміністративно-територіальний устрій України, кризь призму інтересів регіону та держави: Тези доп. – Х.: Вид-во Харк. ун-ту, 1994. – С. 5-6.

⁵ Соціально-економічна географія України: Навч. посібник / За ред. проф. Шаблія О.І. — Л.: Світ, 1994. — С. 449.

Райони України	Області, які до них включені
1. Донецький	Донецька, Луганська
2. Придніпровський	Дніпропетровська, Запорізька, Кіровоградська
3. Східний	Полтавська, Сумська, Харківська
4. Центральний	Київська, Черкаська
5. Поліський	Волинська, Житомирська, Рівненська, Чернігівська
6. Подільський	Вінницька, Тернопільська, Хмельницька
7. Причорноморський	Автономна Республіка Крим, Миколаївська, Одеська, Херсонська
8. Карпатський	Львівська, Івано-Франківська, Закарпатська, Чернівецька

С.І.Дорогунцов, А.М.Федорищева⁷

Райони України	Області, які до них включені
1. Автономна Республіка Крим	
2. Донецький	Донецька, Луганська
3. Карпатський	Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Чернівецька
4. Подільський	Вінницька, Тернопільська, Хмельницька
5. Поліський	Волинська, Житомирська, Київська, Рівненська, Чернігівська
6. Придніпровський	Дніпропетровська, Запорізька
7. Причорноморський	Миколаївська, Одеська, Херсонська
8. Східний	Полтавська, Сумська, Харківська
9. Центральний	Кіровоградська, Черкаська

П.О.Масляк, П.Г.Шищенко⁸

Райони України	Області, які до них включені
1. Донецький	Донецька, Луганська
2. Придніпровський	Дніпропетровська, Запорізька
3. Північно-Східний	Харківська, Полтавська, Сумська
4. Столичний	Київська, Чернігівська, Житомирська
5. Центральний	Кіровоградська, Черкаська
6. Подільський	Вінницька, Хмельницька, Тернопільська
7. Північно-Західний	Волинська, Рівненська
8. Карпатський	Львівська, Івано-Франківська, Закарпатська, Чернівецька
9. Причорноморський	Одеська, Миколаївська, Херсонська, АР Крим

В.К.Симоненко⁹

Райони України	Області, які до них включені
1. Центральний	Київська, Черкаська, Кіровоградська
2. Придніпровський	Дніпропетровська, Запорізька
3. Донецький	Донецька, Луганська
4. Харківський	Харківська, Полтавська, Сумська
5. Подільський	Тернопільська, Хмельницька, Вінницька
6. Поліський	Волинська, Рівненська, Житомирська, Чернігівська
7. Кримський	АР Крим
8. Карпатський	Львівська, Івано-Франківська, Закарпатська, Чернівецька
9. Причорноморський	Одеська, Миколаївська, Херсонська

⁶ Гуресв В.А. Удосконалити правові засади управління регіональною економікою // Регіональна економіка. – 1996. – № 1-2. – С. 30.

⁷ Дорогунцов С., Федорищева А. Устойчивость развития эколого-экономического потенциала Украины и её регионов // Экономика Украины. – 1996. – № 7. – С. 7.

⁸ Масляк П.О. Шищенко П.Г. Географія України: Пробний підруч. для 8-9 кл. серед. шк. – К.: Зодіак. – ЕКО, 1996. – С. 267.

⁹ Симоненко В.К. Українське Причорномор'я / Монографія. – К.: Вища шк., 1996. – С. 27.

Райони України	Області, які до них включені
1. Центральний	Вінницька, Житомирська, Київська, Хмельницька, Черкаська, Чернігівська
2. Донеччина (Східний)	Донецька, Луганська
3. Західний	Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Тернопільська, Чернівецька
4. Придніпров'я (Центрально-Східний)	Дніпропетровська, Запорізька, Кіровоградська
5. Причорномор'я (Південний)	Миколаївська, Одеська, Херсонська, АР Крим
6. Харківщина (Північно-Східний)	Полтавська, Сумська, Харківська

Таблиця 5.2.

Порівняльна таблиця дев'яти економічних районів України
за рядом показників

Економічні райони	Показники							Основні промислові центри
	Площа району	Населення, тис. осіб	Щільність населення	Рівень урбанізації	Обсяги промислової продукції	Обсяги продукції с/г	Галузі спеціалізації	
	тис. км ²	тис. осіб	осіб/км ²	%	%	%	галузі	
1. Донецький								
2. Придніпровський								
3. Північно-Східний								
4. Центрально-Поліський								
5. Причорноморський								
6. Карпатський								
7. Подільський								
8. Центрально-Український								
9. Західно-Поліський								

¹⁰ Шевчук Л.Т. Розміщення продуктивних сил. Навч. посібник. – Л.: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2001. – С. 87.

ПИТАННЯ, ВИНЕСЕНІ НА ТЕСТОВИЙ КОНТРОЛЬ

1. Державний устрій України.
2. Законодавча, виконавча та судова влада в Україні. Президент України.
3. Держави-сусіди України.
4. Державна територія України, її кордони.
5. Основні етапи формування державної території України.
6. Українські етнічні землі.
7. Клімат, орографія.
8. Найбільші річки, озера та лимани.
9. Релігійна ситуація в Україні.
10. Громадські та політичні рухи в Україні.
11. Політичні партії та їх представництво у Верховній Раді України останнього скликання.
12. Адміністративно-територіальний поділ України. Кількість адміністративно-територіальних одиниць за регіонами.
13. Кількість районів, міст, селищ міського типу, сіл та селищних рад в Україні.
14. Основні макроекономічні показники та динаміка їхніх змін впродовж останніх 10-ти років.
15. Українська демореальність.
16. Регіональні відмінності у розміщенні населення.
17. Міста обласного та республіканського підпорядкування.
18. Кількісні зміни у віковому складі населення (за відношенням до праці).
19. Зайнятість населення України в розрізі за статтю та місцем проживання.
20. Зайнятість населення України за видами економічної діяльності.
21. Розвиток промисловості України.
22. Галузева структура промисловості. Розподіл промислових підприємств за видами економічної діяльності.
23. Індикатори трансформаційних змін у промисловості України.
24. Регіональні відмінності індекса обсягу продукції промисловості та чинники, які їх зумовлюють.
25. Сировинна база чорної металургії.
26. Сировинна база кольорової металургії.
27. Географія найбільших гірничодобувних, металургійних комбінатів, комбінатів повного циклу, центрів коксохімії та виробництва труб, феросплавів та вогнетривів.
28. Географія центрів виплавки олова, свинцю, міді, нікелю, благородних металів, а також центри титано-магнієвої та алюмінієвої промисловості.
29. Галузева структура сільського господарства.
30. Структура діючих сільськогосподарських підприємств (*господарські товариства, приватні підприємства, виробничі кооперативи, фермерські господарства, державні підприємства, підприємства інших форм господарювання*) та специфіка їхньої діяльності.
31. Причини переважання тих чи інших сільськогосподарських підприємств в тих чи інших регіонах України.
32. Фізико-географічна обумовленість сільськогосподарської спеціалізації.
33. Регіональні відмінності індекса обсягу продукції сільського господарства та чинники, які їх зумовлюють.
34. Чинники зміни структури посівних площ та рівня рентабельності сільськогосподарських культур.
35. Районування України. Варіанти районувань. Критерії районування території України.
36. Відповідність сучасних варіантів районування етнічному поділу України та доцільність такої прив'язки в сучасних умовах.